

Tuja obzorja

Jidi Majia je kitajski pesnik, rojen leta 1961, ki pripada etnični manjšini Yi in ga imajo za enega najpomembnejših manjšinskih pesnikov na Kitajskem. Objavil je več kot 25 pesniških zbirk, najbolj znani in prevajani sta zbirki *Ognjene besede* in *Snežni leopard*. Prejel je številne domače in tuje literarne nagrade, med katerimi so najpomembnejše nacionalna kitajska nagrada za poezijo za prvo zbirko, nagrada za kitajsko manjšinsko poezijo, evropska nagrada Homer in literarna medalja Šolohov Ruskega društva pisateljev. Jidi Maia je predsednik Kitajskega društva manjšinskih književnosti in permanentni podpredsednik Združenja kitajskih pesnikov.

Jidi Majia

Pesmi

Avtoportret

*Naj veter veje prek slemena in tiho šepeta otroku
ob zatonu. Veter naj odide v daljavo, kjer ga čaka bajka.
Zapusti svoje ime na tej zemlji, otrok moj, kajti
prišla bo tvoja ura, in lahko boš umrl ponosno.*

Zapis v kamnu

Jaz sem zgodovina, zapisana v to zemljo
v jeziku nousu.

Rodil sem se iz ženske, ki je komaj prenesla,
da so ji prerezali popkovino.

Moje ime, izmučeno od bolečine,
moje ime, tako lepo,
tako polno upanja,
je pesem moškosti,

ki jo je skozi tisočletja nosečnosti
nosila ženska, sklonjena nad svojo preslico.

Moj oče, prepojen z izročilom,
mož, enak drugim možem, človek, enak
drugim ljudem.

Ljudje ga imenujejo Zhyge Alu¹.

¹ Zhyge Alu je mitični heroj ljudstva Nousu; njegova junaška dejanja so opisana v istoimenski epski pesnitvi. (Op. prev.)

Moja mati se nikoli ne postara
in poje svoje napeve na tej zemlji.
Ona je zlata vredna reka te zemlje.
In moja večna ljubica
je izbrana lepotica.
Ljudje jo imenujejo Gamo Anyo².
Ob vsaki izmed mojih tisočerih smrti v obliki moškega
ležim obrnjen na levo.
Ob vsaki izmed mojih tisočerih smrti v obliki ženske
ležim obrnjena na desno.
Na vrhuncu tisočerih obredov žalovanja
sem jecljanje trepetajočih zlogov matere.
Čeprav me vse to zajema,
sem v resnici tisočletni spor,
v katerem si nasprotujeta pravica in zlo.
Tisočletni potomec
ljubezni in domišljije,
ki se spušča skozi eno stoletje za drugim.
Vsa izdajstva in zvestobe,
vsa rojstva in vse smrti so mi pripadali.
Svet, dopusti mi, da ti odgovorim:
Jaz-sem-Nousu!

² Gamo Anyo je lepotica iz legend ljudstva Nousu. (Op. prev.)

Odgovor

Se še spominjaš
stezice, ki vodi v Jjilu Bute³?
Tiste ure medenega okusa, ko se spušča mrak.
Rekla mi je:
Iglo za vezenje sem izgubila,
hitro, pomagaj mi jo poiskati.
(In iskal sem jo po vsej podeželski cesti).

Se spominjaš
stezice, ki vodi v Jjilu Bute?
Tiste težke ure, ko pada mrak, nasičene z resnobo.
Rekel sem ji:
Nekaj se mi je zarilo v sredino srca,
morda je to tvoja igla za vezenje?
(Njej pa so se v očeh od ganjenosti zasvetile solze.)

³ Jjilu Bute je pesnikov rojstni kraj, ki leži v srcu samostojne prefektуре na območju Liangšana v Sečuanu, ki jo naseljuje manjšina Yi. (Op. prev.)

Človek iz plemena Nousu govori o ognju

Daj nam kri, daj nam zemljo,
o sila, bolj daljna od davnine!
Daj nam razodetje, nakloni nam tolažbo!
Dovoli, da ti, ki so nazadnje rojeni, v transu ugledajo obraze prednikov,
ti, ki zmoreš nakloniti nežno skrb, ki znaš reševati življenja.
Naj začutimo tvojo dobrohotnost, okusimo tvojo prijaznost,
ti, ogenj, ki si ohranil naše spoštovanje do nas samih.
Obvaruj nas, da nas ne zadene zlo iz rok bližnjega,
ti, prepovedani užitek, privlačnost, sen,
ki nas navdajaš z brezmejno radostjo,
ki nas prepuščaš pesmi.
In ko bomo zapuščali človeški svet,
ne boš pokazal niti trohe obžalovanja.
Najsi smo živeli v revščini ali v bogastvu,
boš nazadnje odel naše duše ti
in jih ogrnil s plamenečim plaščem.

Struna, ki drhti med dvema srcema, ki je videti kot spanec

Če je gozd morje kuhane volne,
zeleni ocean, ki s svojo težo nasede kot val,
je zdaj tu, diha na produ.
V čolnu njegove kolibe,
ki je nasedla na južnem robu gozda,
ki je nasedla na severnem robu ravnice,
zalita s peskom med čermi v luki,
drema kot lovski pes, zvit v klobčič,
kot mehke in sopeč vprašaj,
pripravljen prebiti noč zunaj kroga toplote, ki jo daje peč.
V majhni sobi leži moški,
ki spominja na dolge ženske lase,
na mlečno sapo otroka.
Vanj vijugavo zdrsi tok sanj,
završi nad zatemnjeno krošnjo njegove glave,
v hipu, ko je v svetlobi dneva priplul mimo
ljubki košutin obris.
Tedaj se znajde na njeni sledi, na njegova ramena se ulije
dež zlatega jesenskega listja.
Vendar v košuto ne strelja. Vidi jo,
kako pleše na gori v jugozahodni Kitajski,
in si zaželi tudi sam zaplesati.
Toda okoli leve roke ima ovito ženo,
okoli desne se mu ovija otrok,
kot bi bili njegovi roki blazini,
in s tema dvema osebama, z vsako na eni strani,
se zdi košuta le prikazen. Zdi se,
da lahko zelo dolgo izvablja zvoke iz te čarobne piščali
in z neslišnim korakom nekdanjih lovcev tepta zemljo.
Gozdni nokturno, ki zveni brez konca,
se v tišini spreleti mimo njegovega čela.

Ljudska pesem

Vsi ljudje so se po obisku tržnice vrnili domov,
le moja pesem se ni vrnila.

Videli so jo,
kako meri zemljo,
popolnoma pijana, s težkim srcem,
z zlatim obličem v roki,
pod napuščem neke hiše
v bližini razpotja, ko se spušča večer.

Jagnjeta so se spustila po robu vinske gorice,
moja pesem pa se ni vrnila.

Oven, vodja tropa, jo je videl,
ko se je sonce spuščalo na rob obzorja.
Videl jo je, zazrto v krvaveče hribovje,
kako v sebi zadržuje bolečino.

Vsi sosedge so pospali,
le moja pesem se ni vrnila domov.

Tu sem, sedim na pragu in prežim na njeno vrnitev.
Le kako bi lahko pozabil tako noč?!

Materina roka

Prav v tem položaju, obrnjena na desno,
se potaplja v spanje,
v spanec veletoka, ki čuti svoj tek po vsej dolžini,
v spanec gorskih vrhov, ki se bočijo v daljave.
Več ljudi jo je videlo,
kako leži speča v tej pokrajini,
tam, kjer sinovi in hčere visokogorskih pokrajin
prihajajo k malim rekam skrivnega oceana,
kjer se bodo umirili valovi zemlje.
Na obrežju stoji sirena,
za njo pa plava senčna ribja jata,
v njej odzvanja starodavna pesem,
ki vzdrži najjasnejši lunin krajec.

Prav v tem položaju, obrnjena na desno,
se potaplja v spanec,
ziblje jo čisti, zračni veter,
zleknjena pod naliv, ki ga krasijo dragulji megle.
Ovija jo lahen dež.
Beli oblaki so njen svetniški sij.
Naj bo sredi miru vzhajajoče zore
ali ob čarobnem zatonu,
vse stvari naokoli zamrznejo v kip.
Le njena leva roka plava brez priveza,
iz njene kože seva toplota,
po žilah ji zagotovo kroži kri.

Prav v tem položaju, obrnjena na desno,
se potaplja v spanje.
Kako zelo spominja na morsko deklico!
Kako zelo je podobna luninemu krajcu!
Kako zelo je podobna temni ribji jati!
Spi med nebom in zemljo.
Spi na višinah rojstva in smrti.
Šele tedaj reke pod njo nadaljujejo svoj tok.
Šele tedaj gozdovi pod njo spet rastejo.
Šele tedaj se skale pod njo spet bočijo.

Šele tedaj moje nežno, trpeče ljudstvo
povzame svoje ihtenje, svoj krik in svoje pesmi.

Prav v tem položaju, obrnjena na desno,
v katerem se potaplja v spanje,
se bodo vse stvari tega sveta zabrisale in ugasnile.
V ogromnosti nebesnega svoda,
v srcu nesmrtnega spominjanja
lebdi le njena leva roka,
tako nežna, lepa in tako svobodna.

Grenka ajda

Nobenega zvoka ne ustvarjaš, ajda.
Ti, zemeljska skleda v vsej rodovitnosti prsti,
piješ mleko, ki mezi od sija zvezd
in te spominja na vzplamenelo jasnost dneva.
Ajda, ki ženeš svoje korenine globoko
v krajih, kjer je zemlja najbolj rodovitna,
ti, ki si prvotna metafora, izvorni simbol,
si sonce, ki premika visoko ležeče pokrajine.
Ajda, ki si zvrhano polna duha narave⁴,
si smer, ki jo zapovedujejo odloki naše usode.
Si starodavna govorica.
Kadar izčrpana omahneš, so sanje poteptane.
Si edina molitev, ki zmore
naše zaklinjanje ponesti v kraj,
kjer biva duh narave in kjer živijo naši predniki.
Ajda, v tvoj nevidni objem
nas zazibljejo sape, v objem tvojih dolgih in vse daljših rok.
Mremo od želje za tvojim božajočim dotikom in ti pojemo
z glasom, s kakršnim bi peli lastnim materam.

⁴Besedna oblika, sestavljena iz besede "narava", služi izražanju pojma, ki je v glavnem povezan s kitajskimi religijami, pojem narave-same-po-sebi (v kitajščini *zixing*), pojem, ki je bil predhodno zahodnjaškemu pojmu "duše". Gre za notranjo naravo določene osebe in ne za svet narave, ki mu vladajo fizikalni zakoni. Izraz "duh narave" se torej nanaša na notranjo numinozno naravo vsega, kar živi. Kitajci uporabljajo tudi izraza *xingling*, kar dobesedno pomeni "numen notranje narave" in *lingxing* (duhovna narava po sebi), ki ustrežata naši zahodnjaški predstavi o duši in duhu. (Op. prev.)

Bimov glas

Posvečeno obrednemu vodji ljudstva Nousu

Ko ga zaslišimo,
se še najbolj zdi, kot da je plod izmišljije,
kot komaj zaznavni zavoji modrikastega dima.
Zakaj šele ob njem zaslišimo, kako se gorske verige
polnijo z brezčasnim mirom?
Komu pripada ta glas, ki lebdi nad ljudmi in duhovi?
Zdi se, da je zapustil telo,
in vendar med resničnostjo in ničem
s človeškim in božanskim tonom hkrati uglesi
slavilno pesem za rojstvo in za smrt.
Ko kliče sonce, zvezde, reke in starodavne junake,
ko priklicuje božanstva in nadzemeljske sile,
se za mrtve duše začne pot vstajenja.

Želje za Festival vračajočih se zvezd

Svoje želje darujem medonosnim čebelam,
zlatemu bambusu in visokim goram⁵.
Svoje želje darujem, da bi bili mi, ki smo živi,
obvarovani pred strašnimi nesrečami
in da bi predniki, ki so odšli, našli večni mir,
da bi v miru prispeli do pokrajin onega sveta.
Svoje želje darujem temu razponu ozemlja,
ki je telo naše matere.
Čeprav sem na smrt pijan,
ne morem pozabiti.

Da bi vsako zrno koruze, posajeno v zemljo,
moglo zrasti v čudovit biser.
Da bi se vsak jarec izkazal za tako drznega,
kot je bil Yogga-hxaqie, oven vodnik⁶.
Da bi bil vsak petelin tako smel,
kot je bil bojni petelin Vabu-dajy⁷.
Da bi vsak konj, hiter kot blisk,
postal tako slaven kot Dalie-azho⁸.
Da se sonce ne bi nikoli spremenilo v ugaslo zvezdo
in da bi v ognjišču vedno gorel še toplejši ogenj.
Svoje želje darujem srnjaku sredi gostega gozda
in ribam, ki plavajo v velikih in malih rekah.
Duhovi zemlje, te želje darujem
vedoč, da boste zagotovo znali razpoznati,
da je vse to kar najbolj pri srcu človeku iz ljudstva Nousu.

⁵ Festival vračajočih se zvezd je drugo ime za Du-zi, Festival plamenic, ki ga praznuje ljudstvo Nousu. (Op. prev.)

⁶ Yogga-hxaqie je neustrašni oven vodnik, ki ga omenjajo ljudske pesmi in zgodbe ljudstva Nousu. (Op. prev.)

⁷ Vabu-dajy je slavni bojni petelin, ki se prav tako pojavlja v ljudskem blagu izročila ljudstva Nousu. (Op. prev.)

⁸ Dalie-azho je slavni dirkalni konj iz pripovedk ljudstva Nousu. (Op. prev.)

Svet, ki je bel

Vem, ja, vem,
da so sanje o smrti
ene same barve.
Krave in ovce so bele.
Hiše in gore so bele.
Vem, resnično vem,
da se celo namišljena ajda
odene v snežno belino.

Bimo mi govori o mojih prednikih,
ki srečni blodijo tod naokoli.
Nič jim ne more nasprotovati
v nedrjih tega sveta, nobenih čemernih sitnarjenj ni tu,
nobenih nizkotnih zarot, nobenih izdajstev.
Bela, povsem bela potka nas bo popeljala tja.

Ah, prosim, oprosti, v tem tragičnem svetu ti moram priznati,
da gojim iluzije o nadzemeljski lepoti.
In ko poskušam izraziti, kar čutim danes,
v meni tli misel, da bi kot ljudje morali biti ljubeznivi.
Že preprosto dejstvo, da živimo, sploh ni lahka stvar.
A življenje v teh krajih in na tej zemlji sprejemam s strastjo,
namesto da bi se bal kraja, kamor me lahko odnese smrt.

Nevidni val

Nedoločljiva stvar,
ki je obstajala
pred mojim rojstvom.
In ki obstaja,
kot obstajajo zrak in sončni žarki.
Nedoločljiva stvar, ki teče v votlosti mojih žil,
in vendar je s še toliko besedami
ni mogoče razložiti.
Nedoločljiva stvar, zgodaj skrita
v globinah zavesti.
Kadar ponovno mislim nanjo, se mi zdi nejasna.
Nedoločljiva stvar, o kateri sem prepričan,
čeprav ni del resničnosti.
Recimo, da je bil orel naš oče.
Recimo, da je bila pot, ki so jo utirali naši predniki,
zagotovo bela.
Nedoločljiva stvar, ki je verjetno postala večna.
Vzemi si kakršen koli kos časa, da lahko le opazuješ
verige gora, ki se ovijajo druga okoli druge,
in tudi tebi se bodo orosile oči.
Nedoločljiva stvar, ki me sili v spoznanje,
da ima vsaka živeča stvar dušo in da tisti, ki umre,
najde počitek med zemljo in nebom.
Nedoločljiva stvar, za katero se zdi, da ne bo nikoli izginila,
če še živiš kot Nousu
v tej solzni dolini!

Prevedla Barbara Pogačnik